

Το νιώθεις, ότι η "Γουλιά αέρα" γεννήθηκε με κόπο, με προσπάθεια, με πόνο. Κατ' αρχή εδώ έχουμε μια ξένη ποιήτρια, που μαστορεύει μορφές κι'εικόνες, δίνει έκφραση στις πιο ενδόμυχες σκέψεις με μια γλώσσα που δεν την βίωσε, την δέχτηκε σχετικά πρόσφατα σαν γνώση. Σε συνέχεια έχουμε εδώ μια ξένη ποιήτρια, που όχι μόνο έκανε την Κύπρο δεύτερη της πατρίδα, αλλά θέλει να ταυτιστεί πλήρως μαζί της. Κι'όλα αυτά, όπως είναι φυσικό, περιλαμβάνουν μέσα τους αντιθέσεις που τις συνειδητοποιεί η ποιήτρια και η συνειδητοποίηση φαίνεται νάναι οδυνηρή.

Στο "Μακριά από την πατρίδα" εξομολογείται:

"Έρχονται κάποτε στιγμές / αγωνίες, ταλαντεύσεις /
βαθειές, σουβλερές / ανακαλύψεις / Στο πάτωμα κάτω /
κομματάκια αμέτρητα / συντριμμένος / ο καθρέφτης /
του εαυτού σου / ..."

Η ποιήτρια όμως δεν περιορίζεται μονάχα στο ν'αποκαλύπτει τις αντιθέσεις που την βασανίζουν αλλά κάνει και βήματα για να δοκιμάσει αν μπορεί να τις ξεπεράσει. Πρώτα απ'όλα σπάζοντας το φράγμα της γλώσσας εισορμά μ'ένα θεαματικό θάλεγα τρόπο στην γλώσσα της δεύτερης της πατρίδας. Είναι το πήδημα ριφοκίνδυνο; Είναι, κι'αυτό το ξέρει και η ποιήτρια. Λέει στην "Πολυγλωσσία".

"Ο φίθυρος και η κραυγή μου / στα εσώτερα την ηχώ τους
κυνηγούν/ μέσα στην πολυγλωσσική μου Βαβυλώνα / μάτια
φάχνουν ακροατή ..."

Η Β.Χ. είναι οπωσδήποτε πολύ καλός γνώστης της ελληνικής. Η μεταφραστική της δουλειά είναι άρτια. Έχουμε υπ' όψη μας μεταφράσεις Βουλγάρων ποιητών που στο χέρι της ευτύχησαν. Εδώ όμως όπως φαίνεται η Β.Χ. επιχειρεί κάτι άλλο, προσπαθεί να κατακτήσει ένα πιο προχωρημένο φυλάκιο. Δεν ξέρουμε φυσικά ποιά είναι η πρώτη γραφή των ποιημάτων. Αν αείναι δηλαδή η βουλγαρική και σε συνέχεια ποιήτρια κάνει η ίδια την μεταφορά του κειμένου της στα ελληνικά. Η αν παρακάμπτεται το στάδιο της μετάφρασης. Το αποτέλεσμα πάντως είναι αξιόπεινο. Υπάρχουν στιγμές όπου ο στίχος κυλά ανάλαφρος, οι λέξεις εξαυλώνονται, γίνονται ένα με την σκέψη.

"Ν'αγγίζεις την πληγή / με δάχτυλα ζεστά θωπευτικά
- να μην πονάς - / να περπατάς τον κάθε στίχο /
στο μακρύ δρόμο / από τη σιέφη στην καρδιά".

Διακρίνονται φυσικά κάπου - κάπου τ'αχνάρια μιας προέλευσης ξένης ("κατρανένιο δέρμα του νερού", "τα δίχτυα της φαρικής", "δακροβόλημα", "χιλιοχρονίτικη") που ο καιρός και η τριβή με την γλώσσα θα τα παραμερίσουν. Το ποιητικό ένστικτο και η μελέτη θα οδηγήσουν την Β.Χ. όχι μόνο στον εμπλουτισμό της καινούριας της γλώσσας αλλά και γενικότερα στην εξερεύνηση του ελληνικού ποιητικού χώρου και των δρόμων που ακολουθεί η ποιητική σιέφη, που απαραίτητα έχει πάντα το άμεσο αντίκρουσμα της στην γλώσσα. Δεν είναι εύκολη φυσικά αυτή η πορεία για ένα ποιητή που την δεύτερη του γλώσσα την πήρε σχετικά αργά δεν τον συνάδευσε δηλαδή στα χρόνια που σχημάτιζε τις πρώτες παραστάσεις για τον κόσμο, π'αποκτούσε συνείδηση του κόσμου και διαμόρφωνε το γλωσσικό του αισθητήριο.

Έτσι το ερώτημα αν την Β.Χ. θα την θεωρούμε Βουλγάρια ή Κυπρία ποιήτρια θ'απαντηθεί από την ίδια. Η καλύτερα αυτή τδύτη η δουλειά της θα δώσει την απάντηση. Εγώ πάντως την βλέπω για την ώρα να ζυγιάζεται απάνω στην συνορογραμμή. Σε πολλά ποιήματα βλέπω από πλευράς νοημάτων την βουλγαρική παράδοση στην ποίηση (κεκείνη την διαύγεια της σιέφης και των μηνυμάτων, που αντανακλούν ένα άμεσο δέσιμο με την ζωή και τον λαό).=

Θάθελα να εντάξω σ'αυτή την παράδοση και το "Ποιός το πίστευε" παρ'όλο που το θέμα εδώ είναι η Κύπρος.

"Πριν από καιρό / ποιός θα πίστευε / πως θαρθώ εδώ /
σε τόητη τη γη, / καμένη του ήλιου / και της προδοσίας...
Στις πέτρινες βαρειές αυλές / να γυρέψω σιιά να βολέψω
την ελπίδα / κοντά στους άσπρους τοίχους της υπομονής...
Από τον τόπο μου / τόσο μακριά / να διδάσκομαι / αγάπη
και μίσος".

Η βουλγαρική επαναστατική ποίηση ήταν πάντα ανοιχτή προς τα έξω, έτοιμη να πάρει θέση στο κάθε χαράκιμα αγώνα όπου και να βρίσκονταν σ'οποιοδήποτε σημείο της γης, πρόθυμη να συστρατευθεί μ'όλους τους καταπιεζόμενους. Κι'είναι οπωσδήποτε αυτό έκφραση και μιας στέρεης αντίληψης για τον κοινωνικό χαρακτήρα της ποίησης και του διεθνισμού του βουλγαρικού λαού.

Στο αμέσως επόμενο όμως ποίημα "Οικονομικό θαύμα" η Β.Χ. προσπαθεί να μιλήσει σαν Κυπρία, από μέσα στα τείχη.

"Ο ουρανός είναι γαλάζιος / τραυδίσιες τόσες μέρες τον χρόνο/
Οι στρατιώτες είναι πελάτες - καλοί πελάτες / κυανόκρανοι,
κοκκινοσιούφιδες, διάφοροι / αξιωματικοί. Όλοι τους καλώς
μας ήλθαν".

Αυτό το ποίημα είναι κυπριακής προέλευσης, πολύ κυπριακής μάλιστα σαν λάβεις υπ' όψη το σατιρικό, το ειρηνικό στοιχείο, τον σαρκασμό, την διάθεση να ξετιναχτούν πράγματα και καταστάσεις. Δεν είναι μήπως πρόωρη μια τέτοια γραφή;

Είπαμε και στην αρχή. Το νιώθεις ότι η "Γουλιά αέρα" γεννήθηκε με κόπο, με προσπάθεια, με πόνο. Κι' είναι αυτό από μόνο του ένα στοιχείο που πρέπει να χαιρετιστεί γιατί μόνο η τέχνη, που φέρει την σφραγίδα της ωδύνης μπορεί να λογίζεται τέχνη. Στην Β.Χ. λέμε το καλοσώρι-
σες στην κυπριακή ποιητική κονίστρα. Ξέρουμε ότι έρχεται μ' αποθέματα και καταβολές πούναι ευπρόσδεκτες.

Π. ΠΑΙΟΝΙΔΗΣ.